

Doç. Dr. İljana KACELI-DEMIRLIKA

**ARNAVUT KAYNAKLARINDA
ATATÜRK VE TÜRK İNKILABI
TARİHSEL ALGI, DİPLOMATİK İLİŞKİLER VE
MODERNLEŞME DENEYİMLERİ (1912–1939)**

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2026**

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1378
Sertifika no | Certificate Number: 77398

Filiz Kitabevi
Yayın No | Publication Number: 2026/128

Kitap Adı: Arnavut Kaynaklarında Atatürk ve Türk İnkılabı
Tarihsel Algı, Diplomatik İlişkiler ve Modernleşme Deneyimleri (1912-1939)
Book Title: Atatürk and the Turkish Revolution in Albanian Sources: Historical Perception,
Diplomatic Relations and Modernization Experiences (1912-1939)
ISBN: 978-625-5007-09-4
DOI: doi.org/10.64161/filiz.9786255007094

Bilimsel Editör | Scientific Editor: Prof. Dr. Cavid QASIMOV | orcid.org/0000-0001-7566-3181
Kurum | Institution: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
Yakıncağ Tarihi Anabilim Dalı

Dil Editörü | Language Editor: Prof. Dr. Zeki TAŞTAN | orcid.org/0000-0001-9574-4878
Kurum | Institution: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü

Bilimsel Değerlendiriciler | Scientific Reviewers: Prof. Dr. Mehmet KAYA | orcid.org/0000-0002-0948-3489
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Fakültesi, Tarih Bölümü, T.C. Tarihi Anabilim Dalı
Prof. Dr. Mehmet PINAR | orcid.org/0000-0001-5416-5220
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
T.C. Tarihi Anabilim Dalı

Yazar(lar) | Author(s): Doç. Dr. İljirjana KACELI-DEMIRLIKA | orcid.org/0000-0002-8228-9789
Kurum | Institution: "Luigj Gurakuqi" İşkodra Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi,
Tarih Bölümü / University of Shkodra "Luigj Gurakuqi", Faculty of Social
Sciences, Department of History

Konu Kategorisi | Subject Categories: Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi,
Balkan Tarihi | History of the Republic of Türkiye, Atatürk's Principles
and History of Turkish Revolution, Balkan History

Yayın Türü | Publication Type: Kitap, Bilimsel Monografi | Book - Academic Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16 x 23 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 266

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül 2026 | September 2026
Yayın Yeri | Place of Publication: İstanbul, Türkiye
Mizanpaj | Layout: Vildan YAVUZ
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika no: 77398)

© All rights reserved | Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri
San. ve Tic. Ltd. Şti.

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mollahüsrev Mah. Cemalyener Tosyalı Cad. No: 57A
Vefa-Fatih / İstanbul • Tel: +90 (212) 527 07 18
www.filizkitabevi.com • bilgi@filizkitabevi.com

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, yaklaşık yirmi beş yıla yayılan araştırmalarımın, arşiv çalışmalarımın ve Türkiye–Arnavutluk ilişkileri tarihi üzerine sürdürdüğüm bilimsel çalışmaların bir sonucudur. Yıllar içinde ulaştığım yeni belgeler, kaynaklar ve akademik araştırmalar, ilk çalışmamı yeniden değerlendirmeme, geliştirmeme ve bu monografiyi bugünkü biçimine ulaştırmama imkân sağlamıştır.

Bu monografinin dayandığı ilk araştırmanın gerçekleştirilmesi sırasında yardımlarını gördüğüm İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünün öğretim üyelerine ve çalışanlarına da teşekkür ederim.

Araştırma için gerekli kaynaklara ulaşmamı sağlayan başta Arnavutluk Cumhuriyeti Merkez Devlet Arşivi (AQSH) olmak üzere Arnavutluk ve Türkiye’deki arşiv kurumlarına ve kütüphanelere teşekkür borçluyum.

Son olarak, uzun yıllara yayılan akademik çalışmalarım boyunca sabırları, anlayışları ve destekleriyle her zaman yanımda olan aileme içtenlikle teşekkür ederim. Bu kitabın hazırlanma sürecinde gösterdikleri destek benim için her zaman çok değerli olmuştur.

Bu monografiyi, Türkiye–Arnavutluk ilişkileri tarihinin eleştirel kaynak kullanımı, bilimsel diyalog ve iki ülkenin tarihçileri arasındaki iş birliği sayesinde daha iyi anlaşılabilceğine inanan bütün araştırmacılara ithaf ediyorum.

ÖNSÖZ

Bu kitap, 2001 yılında İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde savunduğum *Arnavutluk Kaynaklarında Atatürk ve Türk Devrimi* başlıklı Yüksek Lisans Teziyle başlayan uzun bir araştırma ve akademik yolculuğun ürünüdür. Çalışmanın konusu, Mustafa Kemal Atatürk'ün şahsiyetinin ve Türk İnkılabı sürecinin Arnavut kaynaklarına nasıl yansıdığını inceleme ve bu kaynakların Türkiye–Arnavutluk ilişkileri tarihindeki önemini değerlendirme arzusundan doğmuştur.

Tezin hazırlandığı dönemde Atatürk ve Türk İnkılabı üzerine yapılan araştırmalar büyük ölçüde Türk kaynaklarına ve uluslararası literatüre dayanmakta, Arnavut kaynakları ise ancak sınırlı ölçüde ele alınmaktaydı. Beni Arnavut basınına, yayınlarına ve tarih yazımını incelemeye yönelten temel etken, historiografideki bu boşluk olmuştur. Bu kaynakların Atatürk'ün, onun reformlarının ve XX. yüzyılın ilk yarısındaki Türkiye–Arnavutluk ilişkilerinin Arnavut kamuoyunda nasıl algılandığına dair yeni bir bakış açısı sunabileceğine inanıyordum.

Tezin tamamlanmasından günümüze kadar sürdürdüğüm araştırmaların önemli bir bölümü Türkiye–Arnavutluk ilişkileri tarihine, Balkanların siyasî tarihine ve Atatürk dönemindeki gelişmelere odaklanmıştır. Geçen yirmi beş yıl içinde arşiv belgeleri üzerinde çalışma, yeni kaynakları inceleme, ulusal ve uluslararası bilimsel dergilerde araştırmalar yayımlama, akademik toplantılara katılma ve alanın uzmanlarıyla iş birliği yapma imkânı buldum. Bu birikim, konuya bakışımı önemli ölçüde genişletmiş ve ilk araştırmanın çağdaş tarih yazımındaki gelişmeler doğrultusunda yeniden değerlendirilmesi ve zenginleştirilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır.

Bu nedenle elinizdeki kitap, Yüksek Lisans Tezinin yeniden basımı değildir. Eser, daha sonraki araştırmalarımın sonuçlarının, çeyrek yüzyıl içinde yayımlanan literatürün ve tezin hazırlandığı dönemde erişilemeyen kaynakların dâhil edildiği, gözden geçirilmiş, genişletilmiş ve güncellenmiş bir monografidir. Kitapta ulaşılan sonuçların bir bölümü, Türkiye–Arnavutluk ilişkileri, Türkiye'deki Arnavut diasporası, Arnavut basını, Balkan siyasî tarihi ve dönemin önemli şahsiyetleri üzerine yıllar içinde yayımladığım çalışmalara da dayanmaktadır. Bu bakımdan eser, yalnızca erken tarihli bir araştırmanın yeniden düzenlenmesini değil, uzun soluklu bir araştırma programının devamlılığını temsil etmektedir.

Bu çalışmanın benim için özel bir anlamı vardır. Yalnızca ilk kapsamlı bilimsel araştırmam değil, bugün de sürdürdüğüm akademik yönelişin başlangıç noktasıdır. Bu

konu üzerinde çalışırken Türkiye–Arnavutluk ilişkileri tarihinde hâlâ araştırılmayı bekleyen çok sayıda mesele bulunduğunu ve Arnavut kaynaklarının Atatürk ve Türk İnkılabı çalışmalarına önemli katkılar sağlayabileceğini gördüm. Bu kanaat, yıllar boyunca araştırmalarımı yönlendirmiş ve bir tarihçi olarak akademik formasyonumun şekillenmesinde etkili olmuştur.

Çalışmayı yirmi beş yıl sonra yeniden ele almak, onu farklı bir akademik tecrübe ve eleştirel bakışla okuma imkânı verdi. Yeni belgeler, Arnavutluk’ta, Türkiye’de ve başka ülkelerde yayımlanan araştırmalar ile öğretim ve bilimsel çalışma sürecinde kazanılan deneyim, ilk metindeki birçok argümanı tamamlamama, düzeltmeme ve genişletmeme yardımcı oldu. Dolayısıyla bu monografi, ilk araştırma konuma yapılan bir dönüş olmanın yanı sıra, geçmişteki çalışma ile yıllar içinde kazanılan bilimsel birikim arasında kurulan bir diyalog niteliğindedir.

Kitabın amacı, Atatürk ve Türk İnkılabı’nın Arnavut kaynaklarında ele alınmış biçimini, dönemin siyasî, toplumsal ve kültürel gelişmeleri bağlamında eleştirel olarak incelemektir. Eser aynı zamanda bu kaynakların Türkiye–Arnavutluk ilişkileri historiografisinin önemli bir parçası olduğunu ve sistemli biçimde kullanılmalarının modern Balkan tarihine ilişkin araştırmaları daha da zenginleştirebileceğini göstermeyi amaçlamaktadır.

Bu monografinin Arnavutluk ve Türkiye tarihi üzerine çalışan araştırmacılara, öğrencilere, Türkiye–Arnavutluk ilişkilerine, Atatürk tarihine ve Türk İnkılabı sürecine ilgi duyan bütün okuyuculara yararlı olmasını diliyorum. Çalışma yeni araştırmaları teşvik eder, yeni bilimsel tartışmalara zemin hazırlar ve iki halkın ortak tarihinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunursa, amacına ulaşmış olacaktır.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	III
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR	XIII
ÖZET.....	XV
ABSTRACT	XVI

GİRİŞ

ATATÜRK VE TÜRK İNKILABI HAKKINDAKİ ARNAVUTLUK KAYNAKLARININ TANITIMI

1. Araştırmanın Konusu ve Tarihsel Çerçevesi	1
2. Atatürk'ün Rumeli Tecrübesi ve Arnavut Kaynaklarının Önemi	2
3. Türkiye–Arnavutluk İlişkilerinin Tarihsel Zemini	3
4. Araştırmanın Amacı, Problemi ve Soruları	6
5. Kaynaklar, Yöntem ve Literatür	7
6. Çalışmanın Bilimsel Katkısı ve Yapısı.....	8

BİRİNCİ BÖLÜM

ATATÜRK VE BAĞIMSIZ BİR DEVLET OLMADAN ÖNCE ARNAVUTLUK

A. Atatürk'ün Etnik Kökeni Hakkındaki Değerlendirmeler.....	9
A.1. İsmet Toto'nun Atatürk'e Bakışı	11
A.2. Mihail Grameni'nin Mustafa Kemal Hakkındaki Değerlendirmeleri	12
A.3. Ekrem Bey Vlora'nın Mustafa Kemal'e Dair İzlenimleri	15

VIII

A.4. Dr. İbrahim Temo'nun Atatürk Algısı	16
A.5. Branko Merxhani'nin Atatürk Yorumu	17
A.6. Gazmend Shpuza'nın Atatürk ve Arnavutluk Üzerine Çalışmaları	18
A.7. Genel Değerlendirme	20
B. Atatürk'ün Düşünce Yapısının Kaynakları.....	20
B.1. Mustafa Kemal Atatürk'ün Çocukluk, Gençlik ve Askerî Eğitim Yılları	20
B.2. Tanzimat Reformları ve Atatürk'ün Düşünce Dünyasının Oluşumu	27
B.3. Yeni Osmanlılardan Jön Türklere: Osmanlı Modernleşmesi ve Atatürk'ün Düşünce Dünyası	28
B.4. Balkanlar ve Rumeli Ortamının Mustafa Kemal'in Düşünce Dünyasına Etkisi	30
B.5. Vatan ve Hürriyet Cemiyeti ve İlk Siyasî Faaliyetleri	31
B.6. Değerlendirme.....	32
C. Bağımsızlık Öncesinde Arnavutluk, Arnavut Millî Hareketi ve Atatürk'ün Şekillendiği Siyasal Ortam	33
C.1. Arnavut Millî Uyanışının Başlangıcı (XIX. Yüzyıl)	33
C.2. Prizren Birliği ve Arnavut Millî Hareketinin Siyasallaşması (1878– 1881)	36
C.3. Prizren Birliği Sonrası Arnavut Millî Hareketinin Yeniden Örgütlenmesi (1881–1908)	42
C.4. Arnavut Ulusal Kulüpleri, Manastır Alfabe Kongresi ve Elbasan Kongresi	44
C.5. Arnavut Millî Hareketi, Jön Türk Muhalefeti ve II. Meşrutiyet.....	46
C.6. Mustafa Kemal ve Arnavut Millî Hareketi.....	50
C.7. 1910–1912 Arnavut Ayaklanmaları ve Bağımsızlığa Giden Süreç.....	51
C.8. I. Balkan Savaşı ve Arnavutluk'un Bağımsızlığının İlanı	59

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK İNKILABI VE ATATÜRK

A. ATATÜRK'ÜN ÖNCÜLÜĞÜNDE TÜRK İNKILABININ GELİŞİMİ.....	63
1. II. Meşrutiyet Sonrasında Siyasal Ortam ve Ordu-Siyaset İlişkisi.....	63
2. Trablusgarp ve Balkan Savaşları	66

3. Birinci Dünya Savaşı ve Mustafa Kemal	70
4. Mondros Mütarekesi'nden Millî Mücadele'ye	74
5. Misak-ı Millî ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılması	78
6. Sevr Antlaşması ve Millî Mücadele'nin Askerî Safhası	82
7. Lozan Barış Antlaşması, Saltanatın Kaldırılması ve Cumhuriyet'in İlanı	89
B. TÜRK İNKILABININ ARNAVUTLUK'TAKİ YANKILARI	94
1. Türk İnkılabının Niteliği ve Arnavutluk'taki İlk Algılar	94
2. Millî Egemenlik, Hilafetin Kaldırılması ve Laiklik	97
3. Çok Partili Siyasal Hayata İlk Geçiş Denemesi, Şeyh Sait Ayaklanması ve Musul Meselesi	101
4. Hukuk İnkılabı, Türk Medeni Kanunu ve Kadın Hakları	108
5. Eğitim İnkılabı, Yeni Türk Alfabesi ve Dil-Kültür Politikaları	115
6. Ekonomik İnkılap, Devletçilik ve Kalkınma Modelinin Arnavutluk'taki Yankıları	124
C. ARNAVUTLUK BASININDA TÜRK İNKILABI ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER.....	127
1. Türk Millî Mücadelesinin Arnavut Basınındaki Yankıları	127
2. Cumhuriyet'in İlanı ve Siyasal İnkılapların Arnavut Basınındaki Değerlendirilmesi	128
3. Hukuk, Laiklik ve Kadın Hakları Reformlarının Arnavut Basınındaki Yankıları	129
4. Eğitim, Alfabe ve Kültür Reformlarının Arnavut Basınındaki Değerlendirilmesi	134
5. Kemalizmin Arnavut Düşüncesindeki Yankıları	135
6. Atatürk'ün Ölümü ve Arnavut Basınındaki Yankıları	136

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1920–1930 DÖNEMİNDE TÜRKİYE–ARNAVUTLUK İLİŞKİLERİ

A. 1920–1925 Döneminde Türkiye–Arnavutluk İlişkileri	137
1. Birinci Dünya Savaşı Sonrasında Arnavutluk'un Siyasal Durumu ve İlişkilerin Yeniden Kurulmasının Tarihsel Zemini	137
2. Millî Mücadeleler Arasındaki Paralellik ve İlk Askerî Temaslar	141
3. Diplomatik İlişkilerin Kurulması ve 15 Aralık 1923 Dostluk Antlaşması	145

4. 1924 Yılı Siyasal Gelişmeleri: Fan Noli Hükümeti ve Ahmet Zogu'nun Dönüşü	150
B. 1925–1930 Döneminde Türkiye–Arnavutluk İlişkileri.....	154
5. Arnavutluk Cumhuriyeti'nin Kurulması, 1925 Anayasası ve Diplomatik İlişkilerin Kurumsallaşması	154
6. Türk–İtalyan Rekabeti, Arnavutluk–İtalya Antlaşmaları ve Türkiye'nin Yaklaşımı (1925–1928).....	158
7. Türkiye Cumhuriyeti'nin Arnavutluk'a ve Balkanlardaki Arnavutlara Yönelik Politikası.....	163
8. Arnavutluk Krallığı'nın İlanı ve Türkiye'nin Tepkisi	167
9. 1929–1930 Yıllarında İlişkileri Normalleştirme Girişimleri	172

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARNAVUTLUK'TA YENİ BİR DÖNEMİN BAŞLAMASI VE TÜRKİYE–ARNAVUTLUK İLİŞKİLERİ

A. Arnavutluk Politikasında Köklü Değişiklikler	183
1. Lushnja Kongresi ve Arnavut Devletin Yeniden Kurulması	183
2. Siyasal Gruplaşmalar, Toplumsal Yapı ve İktidar Mücadelesi.....	185
3. Cumhuriyetten Monarşiye Geçiş ve 1928 Anayasası	186
4. Hukuk Reformları ve Toplumsal Modernleşme	189
5. Ekonomik Modernleşme, İtalya'ya Bağımlılık ve Monarşik Modernleşmenin Sınırları.....	191
B. 1930–1935 Döneminde Türkiye–Arnavutluk İlişkileri.....	193
1. Diplomatik Gerginlik, İtalyan Arabuluculuğu ve Ekonomik Kriz.....	193
2. Balkan Konferansları, Mehmet Konica'nın Girişimleri ve Monarşinin Tanınması.....	199
3. Kral Zog ile Temaslar ve Diplomatik İlişkilerin Yeniden Kurulması.....	203
4. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel İlişkiler ve Balkan Antantı	205
5. Ruşen Eşref Ünaydın'ın Misyonu, İtalya–Arnavutluk Krizi ve Diplomatik Sınırlar.....	207
6. Yakup Kadri Döneminde Azınlık Okulları ve İkili Dayanışma	210
7. 1930–1935 Döneminin Genel Değerlendirmesi.....	211
C. 1935–1939 Döneminde Türkiye–Arnavutluk İlişkileri.....	212

1. Dostluk ile İhtiyat Arasında: Hanedan Evliliği ve Yeni Diplomatik Soğukluk	212
2. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Gözlemleri ve İkili İlişkilerin Devamı	216
3. Kosovalı Arnavutların Türkiye'ye Göçü, 1938 Sözleşmesi ve Arnavut Diplomasisi	218
4. Kral Zog'un Geraldine Apponyi ile Evliliği	222
5. Atatürk'ün Ölümü ve Sonrasında Türkiye-Arnavutluk İlişkileri	223
6. İtalya'nın Arnavutluk'u İşgali ve Kral Zog'un Türkiye'ye Gelişi	225
7. Atatürk İmgesinin Sürekliliği ve 1935-1939 Döneminin Genel Değerlendirmesi	228
GENEL SONUÇ	231
KAYNAKÇA	235
DİZİN	247
KİŞİ ADLARI DİZİNİ	247
YER ADLARI DİZİNİ	248

KISALTMALAR

AQSH — Arkivi Qendror i Shtetit (Arnavutluk Cumhuriyeti Merkez Devlet Arşivi)

AMPJ — Arnavutluk Dışişleri Bakanlığı Arşivi

BCA — Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi

TBMM — Türkiye Büyük Millet Meclisi

TTK — Türk Tarih Kurumu

İÜ — İstanbul Üniversitesi

TÜ — Tiran Üniversitesi

c. — cilt

çev. — çeviren

haz. — hazırlayan

no. — numara

s. — sayfa

ss. — sayfalar

bk. — bakınız

vb. — ve benzeri

ATATÜRK AND THE TURKISH REVOLUTION IN ALBANIAN SOURCES: HISTORICAL PERCEPTION, DIPLOMATIC RELATIONS AND MODERNIZATION EXPERIENCES (1912–1939)

ÖZET

Bu çalışma, Mustafa Kemal Atatürk ve Türk İnkılabı'nın Arnavutluk kaynaklarında nasıl algılandığını ve bu algının 1912–1939 döneminde Türkiye–Arnavutluk ilişkilerinin siyasî, diplomatik, toplumsal ve kültürel seyriyle nasıl kesiştiğini incelemektedir. Araştırmada tarihsel yöntem esas alınmış; Arnavutça, Türkçe, İngilizce ve Fransızca arşiv belgeleri, diplomatik yazışmalar, dönemin gazete ve dergileri, hatıratlar, biyografiler ve araştırma eserleri belge ve içerik analizi yoluyla karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. Çalışmada Atatürk'ün Arnavut basını, tarih yazımı ve aydın çevrelerinde bağımsızlık mücadelesinin lideri, yeni devletin kurucusu ve kapsamlı bir modernleşme sürecinin öncüsü olarak öne çıktığı görülmektedir. Türk İnkılabı'nın hukuk, laiklik, eğitim, alfabe, kadın hakları ve ekonomik kalkınma alanlarındaki uygulamaları ise Arnavutluk'ta doğrudan taklit edilecek bir modelden ziyade, ülkenin kendi devletleşme ve modernleşme meselelerinin tartışılmasında karşılaştırmalı bir referans olarak değerlendirilmiştir. Araştırma ayrıca, Arnavut kamuoyundaki olumlu Atatürk algısının Türkiye–Arnavutluk arasındaki resmî ilişkilerle her zaman aynı doğrultuda gelişmediğini ortaya koymaktadır. Monarşi meselesi, İtalya'nın Arnavutluk üzerindeki artan nüfuzu, Balkan dengeleri ve göç sorunu diplomatik ilişkilerde zaman zaman gerginlik yaratmış; buna karşılık iki toplum arasındaki tarihî, toplumsal ve kültürel bağlar sürekliliğini korumuştur. Bu bağlamda çalışma, Arnavut kaynaklarının Türkiye–Arnavutluk ilişkilerinin tarihsel seyrini daha kapsamlı biçimde değerlendirmeye imkân sağladığını; aynı zamanda Balkanlarda bağımsızlık, devletleşme ve modernleşme süreçlerinin karşılaştırmalı olarak anlaşılmasına önemli katkılar sunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mustafa Kemal Atatürk, Türk İnkılabı, Türkiye–Arnavutluk İlişkileri, Modernleşme

ABSTRACT

This study examines how Mustafa Kemal Atatürk and the Turkish Revolution were perceived in Albanian sources and how these perceptions intersected with the political, diplomatic, social and cultural course of Türkiye–Albania relations between 1912 and 1939. Employing the historical method, the study comparatively evaluates archival documents, diplomatic correspondence, contemporary newspapers and periodicals, memoirs, biographies and scholarly works in Albanian, Turkish, English and French through document and content analysis. The findings demonstrate that Atatürk emerged in the Albanian press, historiography and intellectual circles primarily as the leader of the struggle for independence, the founder of the new state and the initiator of a comprehensive process of modernization. The legal, secular, educational, alphabet, women’s rights and economic reforms of the Turkish Revolution were generally viewed in Albania not as a model to be directly imitated, but as a comparative point of reference in discussions concerning the country’s own state-building and modernization. The study further reveals that the largely positive image of Atatürk in Albanian public opinion did not always develop in parallel with official relations between the two states. The question of the Albanian monarchy, growing Italian influence, Balkan political balances and migration periodically generated diplomatic tensions, while the historical, social and cultural ties between the two societies retained their continuity. In this context, the study demonstrates that Albanian sources enable a more comprehensive assessment of the historical course of Türkiye–Albania relations, while also making an important contribution to the comparative understanding of the processes of independence, state-building and modernization in the Balkans.

Keywords: Mustafa Kemal Atatürk, Turkish Revolution, Türkiye–Albania Relations, Modernization